

Entisen Suomen Laatokan alueen veneet ja niiden rakentajat

Koillinen alue

Koillinen alue käsittää siis Impilahden ja Salmin rannikot. Vaikka Tuuliainen tämän alueen yhteenvedossa puhuukin myös Salmia ja sen kyliä ja saaria, Uuksua, Lunkulaa ja Mantsia koskevista veneenrakennusasioista, hän on valitettavasti haastatellut vain kahta Impilahden eikä yhtään Salmin veneentekijää. Oletan, että Impilahden Koirinojalla aivan Salmin rajalla toiminut Grigori Lörö on ollut hänelle myös Salmin puolen asioissa tärkein tietolähde.

En ole saanut selville, oliko raja veneiden tyyppieroissa Sortavalan ja Impilahden välillä jyrkkä. Saattaisi olla että malli muuttui vähitellen Impilahden alueella kohti Salmia mentäessä, mutta Tuuliainen käsittelee niitä yhtenäisenä alueena. Harlun pitäjähän erotettiin itsenäiseksi seurakunnaksi ja kunnaksi Sortavalan ja Impilahden väliin 1920-luvun vaihteessa, mutta sen alueen veneistä ei ole erillistä tietoa.

Tuuliainen haastattelee Impilahden kirkolla veneentekijä Turusta, joka toiselta ammatiltaan oli suutari. Hän kertoo mm.: ”Veneitä tekköo usiammat ja kahta lajji: nuotta- eli kalavenneet ja soutuvenneet. Kalavenneet ostetaa enimmäksee Koirinojan ja Salmin puolelta. Venneen peräpuol on kapiamp kuin etukokkapuol. ... Soutuvenneessä käytetää yhtä tahi kahta seiliä. Jos missä on kaks seiliä, on toinen kanasimessa, toinen keskiteljossa. Jos missä on yks, on se etuteljossa. ... Herrasväki pittää ritilää venneen pohjalla, talonpojalla on vaa lauat. ... Kalavenneissä pietää kaks seilii.”

Perää pulleampaa keulapuolta oli Impilahdella perusteltu näin: ”Sellane vene on tuulessa tukevamp ja parempkulkunekki, kun neät kalakii on peäpuolestaa suuremp. Mitään hyviä purjeveneitä ne eivät ole, sen myöntää he itse.” Tässä vanhakantaisessa kalasta mallin ottamisessa he ovat kyllä hyvässä seurassa. Näin ajattelivat kaikki Euroopan tunnetut vene- ja laivamestarit kunnes 1800-luvulla ensin laivanrakennustieteen isäksi kutsuttu Frederik Chapman ja sitten kuuluisa norjalainen venesuunnittelija Colin Archer alkoivat horjuttaa tätä sitkeätä uskomusta. Kalateoria pätee kyllä veden alla, mutta ei pinnalla, jossa aallonmuodostusvastus tulee lisäksi.³³

Kitelän Koirinojan Grigori Löröltä on seitsemättä sivua haastattelua, josta yli puolet koskee kuitenkin veneitä suurempia aluksia eli täkkisaimoja, donskotteja, kaljuuttoja ja 3-mastoisia laivoja. ”Venneet ovat erilaisia vaan suuruven mukkaa,” hän ilmoittaa. Tämä on samankaltainen luonnehdinta, kuin se minkä edellä luoteisen alueen haavukselainen venemestari Tuuliaiselle antoi, ja tulkitsisin Lörönkin lausuman samalla tavoin. Hänen 10½ metrisensaiman piirustuksesta näkyy puuttuvan lisäksi.

Salmin Lunkulan saarella kalastajana ollut Johannes Ivakko veisti sodan jälkeen suuren sarjan pienoismalleja kotipuolensa veneistä pienestä soutuveneestä suureen kalasaimaan ja keulakajuutalliseen moottoriin asti. Niistä ja eräistä kirjoissa olevista valokuvista sekä keskusteluista lunkulaisen Niilo Kivisolän kanssa täydentyvä kuva koillisen Laatokan veneistä.³⁴

Luoteisiin veneisiin verrattuna näyttäisi olevan seuraavanlaisia eroja: Soukkakeulaisempi muoto ei ainakaan 100 vuotta sitten ollut levinnyt sinne. Lunkulassa jatkettiin ylin lauta kokkapuihin asti, kun taas Koirinojan veneissä valokuvien perusteella ei niitä ollut jatkettu. Kokkapuiden päät oli muotoiltu kouraan sopiviksi. Joissain veneissä on kokkapuiden profiili pyöreämpi kuin sortavalaisissa, mutta toisissa kuten Huunukan niemessä kuvatuissa veneissä ja Ivakon useimmissa pienoismalleissa kokkapuiden alaosa on aivan suora ja vasta ylhäällä taipuu kaarevasti taaksepäin. Ivakon kahdessa kalasaimassa on juuri tällainen, toisessa taas kannakselaismallinen kulmataite.